دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی قزوین

دانشکده پرستاری مامایی

نام درس: جامعه شناسی سالمندی	**تعداد واحد :۲ واحد نظری**
رشته/مقطع: کارشناسی ارشد سلامت سالمندی	**مدت و زمان ارائه برگزاری: ۳٤ ساعت نظری**
پیش نیاز : اصول و مبانی جامعه شناسی	
مدرسین: دکتر سیده آمنه مطلبی (مسئول درس) و خانم دکتر محدثه صدری **ایمیل مسئول درس** a.motalebi@qums.ac.ir، ammotalebi@yahoo.com	

شرح درس:

درس جامعه شناسی سالمندی، به بررسی سالمندی به عنوان یک پدیده اجتماعی می‌پردازد. در این رویکرد، فرآیند سالمند شدن نه تنها به تغییرات زیستی و روان‌شناختی محدود نمی‌شود، بلکه در بستر اجتماعی و تحت تأثیر تحولات اجتماعی شکل می‌گیرد. به عبارت دیگر، جامعه است که دوره‌های مختلف زندگی انسان، از کودکی تا سالمندی، را بر اساس الگوهای فرهنگی و اجتماعی تعریف و سازمان می‌دهد. از منظر اجتماعی، سالمندی به عنوان ترکیبی از فرآیندهای اجتماعی، روان‌شناختی و جسمانی درک می‌شود. این درس با هدف درک جنبه‌های اجتماعی فرآیند سالمندی و بررسی چالش‌هایی که سالمندان در طول این مسیر با آن‌ها مواجه می‌شوند، طراحی شده است. از این منظر، سالمندی نه تنها به عنوان یک واقعیت زیستی، بلکه به عنوان یک تجربه اجتماعی و فرهنگی مورد تحلیل قرار می‌گیرد.

اهداف درس

هدف کلی:

هدف این درس، آشنایی دانشجویان با جنبه‌های اجتماعی سالمندی به‌عنوان یک پدیده اجتماعی و زیرساخت اجتماعی است. در این درس، دانشجویان با نظریه‌های کلاسیک و مدرن سالمندی آشنا شده و سالمندی را به‌عنوان بخشی از زیرساخت اجتماعی درک خواهند کرد. همچنین، این درس به دانشجویان کمک می‌کند تا کاربرد این دانش را در حوزه‌های آموزش، محیط جامعه و پژوهش‌های مرتبط با سلامت سالمندان فراگیرند.

اهداف ویژه:

- ✓ **در پایان این دوره، انتظار می‌رود دانشجویان قادر باشند:**
- ✓ جامعه شناسی سالمندی را تعریف کرده اهمیت آن را بیان نمایند.
- ✓ حوزه های مختلف مطالعاتی مرتبط با جامعه شناسی سالمندی را بیان کنند.
- ✓ وضعیت جمعیت شناسی سالمندی را در سطح جهان و ایران تحلیل و تبیین کند.

- ✓ نظریه های اجتماعی سالمندی را فهرست کرده و کاربرد این نظریه ها را در بررسی پدیده سالمندی بیان کنند.
- ✓ حمایت اجتماعی را تعریف کرده و انواع آن را با ذکر مثال، تشرح نمایند.
- ✓ روشهای ارزیابی حمایت اجتماعی در سالمندان را لیست نمایند.
- ✓ سرمایه اجتماعی را تعریف نموده و نقش آن را در حوزه سالمندی بیان کنند.
- ✓ نقش خانواده در مراقبت و حمایت از سالمندان را شرح دهند.
- ✓ همبستگی و شکاف بین نسلی را تعریف کرده و علل و پیامدهای آن را برای سالمندان، بیان کنند.
- ✓ مراحل بازنشستگی و انواع آن را توضیح دهند.
- ✓ راهکارهای تطابق با بازنشستگی را توضیح دهند.
- ✓ تبعیض سنی را تعریف کرده و انواع آن را با ذکر مثال شرح دهند.
- ✓ سوء رفتار با سالمندان را تعریف نموده و شیوع آن را با استفاده از منابع موجود، بررسی و تحلیل نمایند.
- ✓ انواع سوء رفتار با سالمندان را با ذکر مثال، شرح دهند.
- ✓ روشهای ارزیابی سوء رفتار را فهرست نماید.
- ✓ پیامدهای سوء رفتار و راهکارهای پیشگیری از آن را تشریح نمایند.
- ✓ نابرابری اجتماعی را تعریف کرده و انواع آن را شرح دهند.
- ✓ پیامدهای نابرابری اجتماعی را در گروه سالمندان تحلیل کنند.
- ✓ سیاست گذاری های حوزه سالمندی را برای دستیابی به سالمندی سالم و موفق، در سطح جهان و ایران تبیین نمایند.
- ✓ برنامه اقدام بین المللی برای سالمندان (بر اساس طرح مادرید) را توضیح دهند.

<u>روش تدریس</u>

- ✓ سخنرانی بازخوردی، بحث و تبادل نظر گروهی، پرسش و پاسخ و خود آموزی (Self- learning)

<u>وظایف دانشجو</u>

- ✓ مشارکت فعال در کلاس درس، انجام به موقع تکالیف و شرکت در جلسات پرسش و پاسخ

<u>شیوه ارزشیابی</u>

- ✓ سیستم ارزشیابی هفتگی Weekly Evaluation System

اهداف سیستم ارزشیابی هفتگی

- ✓ آشنایی دانشجویان با منابع مختلف آموزشی
- ✓ تبدیل روش تدریس از حالت " استاد محور به" دانشجو محور"

- ✓ درک مطالب تدریس به صورت عمیق و پایدار
- ✓ کسب مهارتهای تسهیل گری و پویایی گروه

ساختار اصلی سیستم ارزشیابی هفتگی به شرح زیر می باشد:

۱. معرفی منابع مربوطه توسط استاد

منابع اصلی توسط استاد به همراه موضوعات درسی تمام جلسات آموزشی تا آخر ترم ارائه میشود تا دانشجویان فرصت کافی برای بررسی و تحقیق در موضوعات مربوطه را داشته باشند.

۲. تعیین سرفصل هایی برای مطالعه

در این روش دانشجویان نیز می توانند بطور آزاد منابع مرتبط را معرفی کنند و در کلاس با کمک تسهیل گران نقد و بررسی شود. بنابراین منابع مختلفی در هر جلسه به جای یک منبع کلیشه ای مطرح و بحث میشود و دانشجویان خود را محدود به یک منبع نمی دانند و روحیه تحقیق و جستجو در آنها تقویت میشود.

۳. توضیح و تفسیر مطالب توسط دانشجویان

دانشجویان با بکارگیری عملی مجموعه ای از روش های آموزشی مدرن از جمله بحث گروهی، بیان تجربیات هر فرد در رابطه با موضوع بحث، ایفای نقش، بیان سناریوهای مرتبط با بکارگیری تکنولوژی های آموزشی مناسب به ارائه موضوع می پردازند. دانشجویان بطور فعال با موضوع درگیر میشوند و در واقع شرایط محیط آموزشی به گونه ای هست که فراگیران موضوع مورد بحث را بطور کامل لمس میکنند. با توجه به اینکه موضوع جلسات از قبل مشخص شده و در اختیار دانشجویان هست بنابراین فرصت کافی برای مطالعه و تحقیق فراهم هست همچنین مهارت های استفاده حرفه ای و آکادمیک از وسایل کمک آموزشی با توجه به ماهیت این شیوه آموزشی بطور همزمان با یادگیری افزایش می یابد.

٤. رفع ابهامات توسط تسهیلگر

در هر جلسه آموزشی یکی از دانشجویان بعنوان تسهیلگر گروه عمل میکند و استاد بعنوان تسهیلگر ارشد عمل می نماید و در مواقع نیاز برای رفع ابهامات و هدایت بحث ها مداخله کنند.

۵. جمع بندی مطالب و نتیجه گیری از مباحث در پایان جلسه آموزشی با کمک تسهیلگر ارشد

در پایان جلسه آموزشی با کمک تسهیلگر ارشد موضوعات مطرح شده جمع بندی می شود تا فراگیران به نکات مشترکی دست یابند.

٦. ارزشیابی دانشجویان توسط هم و استاد

ارزشیابی دانشجویان بطور هفتگی انجام میشود به این گونه که در آخر هر جلسه آموزشی دانشجویان و استاد با توجه به فعالیت هر دانشجو طبق چک لیسات فعالیت هایی که از اول ترم در اختیار دارند مورد ارزشیابی قرار می گیرند

نمره کل ارزشیابی به جای بیست نمره پایان ترم از صد نمره به شرح زیر در نظر گرفته می شود:

۱. حضور و غیاب

۲. خود ارزیابی

۳. ارزیابی همسانان

۴. علاقه به شرکت در بحثهای گروهی، حضور مستمر در جلسات آموزشی اشتیاق به مشارکت در طرح پرسش و پاسخگویی به سوالات و نیز علاقه به یادگیری مفاهیم جدید و آموزش آنها به سایر فراگیران

۵. تهیه و ارسال محتوای آموزشی در موعد مشخص به سایر دانشجویان و تسهیلگر

۶. نحوه ارائه کیفیت محتوای آموزشی و نحوه استفاده از وسایل کمک آموزشی

انتظارات:

- ✓ محتوای آموزشی هر هفته در اختیار دانشجویان قرار خواهد گرفت. انتظار میرود دانشجویان عزیز مطابق طرح درس، قبل از حضور در کلاس مطالب درسی را بدقت مطالعه نمایند و درگروه های کاری و دربحث ها مشارکت فعال داشته باشند.
- ✓ تعداد ساعات مجاز غیبت برای این واحد درسی : طبق آئین نامه های آموزشی مصوب

بارم بندی:

- در طول دوره (انجام تکالیف و سخنرانی)	%۴۰
- حضور فعال در کلاس	%۲۰
- آزمون پایان دوره	%۴۰

منابع اصلی درس

۱. کارادک، ونسان ۱۳۹۱جامعه شناسی پیری و ،پیر شدگی سوسن ،کباری انتشارات جامعه شناسان تهران.

۲. نیازی ،محسن اسداله بابایی ۱۳۹۰ جامعه شناسی سالمندی دانشگاه کاشان انتشارات سخنوران.

۳. لی رونالد ، میسن ،اندرو ۱۳۹۷ سالخوردگی جمعیت و اقتصاد ،نسلی ترجمه مجید کوششی و لیلی نیاکان تهران: انتشارات موسسه مطالعات و مدیریت جامع و تخصصی جمعیت کشور -۴ عمادی، محمدحسین نصر اصفهانی آرش ۱۳۹۷ بازاندیشی در راهبردهای نظام بازنشستگی تهران: انتشارات روزنه .موسسه راهبردهای بازنشستگی صبا.

۴. صدراللهی، علی، جامعه شناسی و مبانی بهداشت سالمندی، ۱۴۰۲، انتشارات جامعه نگر

5. Settersten RA, Angel JL. Handbook of Sociology of Aging. Springer Science & Business Media. Last edition.

6. Victor, C. (2004). The Social Context of Ageing: A Textbook of Gerontology.Routledge.

7. Phillips, J. E., Ajrouch, K. J., & Hillcoat-Nallétamby, S. (2010). Key concepts in social gerontology. Sage.

8. Hooyman NR, Kiyak HA. Social gerontology: A multidisciplinary perspective. Pearson Education; 2008.

9. Hooyman NR, Kawamoto KY, Kiyak HA. Aging matters: An introduction to social gerontology. Pearson Higher Ed; 2014.

جدول زمان بندي درس جامعه شناسی سالمندی
نیمسال دوم ۴۰۴ - ۱۳۴۰۳

سرفصل مطالب	ساعت ارائه	نحوه ارائه	امکانات مورد نیاز	روش ارزشیابی
جلسه اول : معرفی درس، بیان طرح درس، روش های ارزشیابی و تکالیف مربوط به درس، آشنایی با تعاریف جامعه شناسی سالمندی و تاریخچه آن در جهان و ایران	۲	سخنرانی و پرسش و پاسخ	وایت بورد کامپیوتر ویدیوپروژکتور	سیستم ارزشیابی هفتگی و امتحان پایان دوره
جلسه دوم و سوم*: جمعیت شناسی سالمندی در جهان ایران	۴	سخنرانی تعاملی و پرسش و پاسخ و بحث گروهی	وایت بورد کامپیوتر ویدیوپروژکتور	
جلسه چهارم، پنجم و ششم: نظریات اجتماعی سالمندی و کاربرد آنها در گروه سالمندان	۴	سخنرانی تعاملی و پرسش و پاسخ و بحث گروهی	وایت بورد کامپیوتر ویدیوپروژکتور	
جلسه هفتم و هشتم: سرمایه و حمایت اجتماعی در سالمندان	۴	سخنرانی تعاملی و پرسش و پاسخ و بحث گروهی	وایت بورد کامپیوتر ویدیوپروژکتور	
جلسه نهم و دهم: نقش خانواده در حمایت از سالمندان و روابط بین نسلی	۴	سخنرانی تعاملی و پرسش و پاسخ و بحث گروهی	وایت بورد کامپیوتر ویدیوپروژکتور	
جلسه یازدهم: بازنشستگی و پیامدهای آن برای سالمندان	۲	خودراهبر	وایت بورد کامپیوتر ویدیوپروژکتور	
جلسه دوازدهم: تبعیض سنی، انواع و پیامدهای آن	۲	سخنرانی تعاملی و پرسش و پاسخ و بحث گروهی	وایت بورد کامپیوتر ویدیوپروژکتور	

جلسه سیزدهم و چهاردهم*: نابرابریهای اجتماعی و پیامدهای آن برای سالمندان	۴	سخنرانی تعاملی و پرسش و پاسخ و بحث گروهی	وایت بورد کامپیوتر ویدیوپروژکتور	
جلسه پانزدهم و شانزدهم*: سیاست گذاری های حوزه ی سالمندی برای سالمندی سالم، موفق و سالم، را در جهان و ایران	۴	سخنرانی تعاملی و پرسش و پاسخ و بحث گروهی	وایت بورد کامپیوتر	

* جلسات ستاره دار مربوط به مباحث خانم دکتر صدری می باشد. جلسات مربوط به نظریات اجتماعی سالمندی مشترک می باشد.